

DECA I MIGRACIJE

Apstrakt

*U naučnoj literaturi migracije se obrađuju uglavnom uopšteno, dok literature o problemima sa kojima se susreću deca migranti skoro i da nema. To nas je nave-
lo da damo svoj skroman doprinos u izučavanju ovoga značajnog problema. Deca
migranti se susreću sa skoro svim problemima sa kojima se susreću i odrasli, ali
osnovna razlika je što odluku o promeni mesta življenja ne donose oni i što su deca
kao najosetljivija kategorija društva teže podnose sve pritiske, i probleme koje donosi
migracijski put.*

Ključne reči: deca, nasije, migracije, Evropa, Srbija.

UVOD

Poslednju deceniju XX veka obeležile su radikalne i raznovrsne promene globalnog bezbednosnog ambijenta. Tokom ove decenije začete su dubinske promene koje već sad presudno određuju ekonomsku, socijalnu, političku i bezbednosnu konfiguraciju svetske zajednice. Uveliko su počele da pristižu i prve posledice ovih promena. Uz ostalo, izmenjena je i proširena lista bezbednosnih izazova, rizika i pretnji. Uporedo se menjaju njihova priroda, sadržaj, pojavni oblici i dometi. Na scenu su stupili i novi nosioci ugrožavanja individualne, regionalne i globalne bezbednosti. Izrastaju, isto tako, i novi – pojedinačni, zajednički i/ili kolektivni – akteri dostizanja i očuvanja bezbednosti.

Period od kraja Hladnog rata, doveo je do evolucije jedne nove strukture međunarodnih odnosa, koja je sama po sebi u velikoj meri „nekonvencionalna”.

Danas su glavne pretnje međunarodnom miru i stabilnosti sasvim različite nego u vreme hladnog rata, i one se uglavnom sastoje od onih elementa koji bi u prethodnoj eri međunarodnih odnosa bili smatrani „konvencionalnim”, mada alternativnim pretnjama bezbednosti. Prema listama prioriteta koje periodično formulišu velike međunarodne organizacije, pre svega UN i EU, može se videti da su danas sukobi u kojima bar jedna strana nije država, već neka organizovana grupa unutar suvereno ustanovljenih i priznatih granica, dominantne pretnje bezbednosti.

* Prof dr Mina Zirojević, viši naučni saradnik, Institut za uporedno pravo, Beograd ; e-mail:mina.zirojevic@gmail.com.

** Dr Dragan Paunović, Visoka škola strukovnih studija za kriminalistiku i bezbednost, Niš.

MIGRACIJE OPŠTI POJAM

Migracije, legalne ili nelegalne, su postojale još u vreme nomada kada se narod selio od pašnjaka do pašnjaka u potrazi za hranom i skloništem. Prioriteti su se menjali kao su nicali prve naseobine; ljudi su se selili kako bi stvorili bolje uslove za sebe i svoju porodicu, izbegli diskriminaciju ili se spojili sa svojim porodicama.

Danas, kada se sloboda kretanja smatra osnovnim ljudskim pravom stotine miliona ljudi su u stalnom pokretu – zbog ekonomije, bezbednosti, socijalnih potreba – i ovaj broj se povećava. Sa druge strane, u decenijama najvećeg insistiranja na poštovanju ljudskih prava, slobodno kretanje je zabranjeno i milioni ljudi su diskriminirani.

Preko 40 miliona ljudi je trenutno u pokretu. Broj ljudi koji su došli do Evrope uglavnom iz Sirije, Libana, Avganistana je između 500 000 i milion. Asimilacija po modelu Amerike, Australije i Kanade je nemoguća zbog jasnih drugačijih uslova (ne žele asimilaciju, osećaju se odbačeni, imaju jaku podršku u zemljama primaocima). Mora se smisliti drugi način koegzistiranja u Evropi.

Tokom promena u prirodi migracija dolazilo je i do različitih podela, koje su kasnije gubile smisao pa se tako i tradicionalna, binarna podela na dobrovoljne i prisilne migracije, kao i na emigracione i imigracione države, sve više dovodi u pitanje. Kastl, de Has i Miler smatraju da je moguće identifikovati nekoliko zajedničkih karakteristika migracija u savremenim uslovima (Castles, de Haas, Miller, 2014: 16):

1) Globalizovanje migracija, —pogođenost sve većeg broja država sveta migracijama, ali nejednako. U imigracione države naseljavaju se migranti iz sve većeg broja država porekla, što kreira tzv. superdiverzitet u imigracionim državama, pa imamo veći broj migranata koji se ne asimiluju i stvaraju veći broj zajednica.

2) Promena pravaca dominantnih migracionih tokova odnosi se pre svega na promenjenu ulogu Evrope u migracijama, koja postaje imigraciona oblast, a ne više primerni izvor emigracije (Kanada, Amerika, Latinska Amerika, Australija..).

3) Proliferacija migracijske tranzicije predstavlja tzv. procesnu promenu pravca migracija. Dešava se onda kada se tradicionalno emigraciona zemlja pretvara u imigracionu. Tako su se početkom ovog veka u različitim fazama migracijske tranzicije nalazile (ili se nalaze i dalje) Poljska, Španija, Maroko, Meksiko, Turska, Južna Koreja.

4) Diferenciranje migracija tiče se zastupljenosti i uticaja različitih vrsta migracija u većini država sveta. Tako u jednoj državi egzistiraju i radne migracije, i ujedinjenje porodice, i dolazak izbeglica, tranzit migranata itd.

5) Feminizacija migracija obuhvata sve veći udeo žena u radnim migracijama (počev od šezdesetih godina prošlog veka), ali i podizanje svesti o značaju uloge žena u migracijama.

6) Sve veća politizacija migracija, tj. uticaj međunarodnih migracija na domaće politike, bilateralne i regionalne odnose, bezbednosne bojazni, itd (Castles, de Haas, Miller, 2014: 16–17; Sales, 2016: 23–28; Arnold, 2012: 7–9).

Slika 1. Uobičajne destinacije migranata Izvor: <https://jakubmarian.com/emigration-in-europe-destination-countries-and-percentages-of-emigrants/>

RAZLOZI I POSLEDICA MIGRACIJA PO DECI

Teorijske koncepcije su danas uglavnom podeljene u dve veće celine. U prvoj celini se nalaze tradicionalne teorijske koncepcije u okviru kojih se analiziraju etiološki faktori migriranja ili kao oni koji tumače obeležja migracionog procesa. To su opšte teorije migracija: teorija odbijanja i privlačenja, porodična teorija migracija, model migracione tranzicije – od emigracionih ka imigracionim zemljama, teorija društvenog razvoja i bezbednosni pristupi migracijama.

U drugoj celini teorija se nalaze koncepcije koje objašnjavaju uticaj različitih faktora i procesa koji utiču na razvoj, blagostanje, ranjivosti i procese adaptacije dece, naročito u prisilnim migracijama.

U naučnoj literaturi, ali u pristupu migracijama gde su u pitanju porodica i deca često se najmanje koristi porodična teorija migracija. Smatra se da je odluka o migraciji češće porodična nego individualna i da u idealnom slučaju, krajnji produkt odluke jeste zbir dobiti koje proizlaze iz migracionog procesa za svakog člana porodice (Mincer, 1978, prema: Gallup, 1997). Iako se odluka uglavnom zasniva na idealnoj dobiti za sve članove porodice, odluku donose odrasli članovi, najčešće otac porodice. Međutim, često se dešava da nešto što je najbolje za jednog člana porodice nije i za drugog. Recimo, preseljenje u zemlju gde muž dobija bolje plaćen posao (iako je to finansijska dobit za porodicu u celini), može rezultovati da žena napusti posao kojim je zadovoljna, i u kojem može da ostvari svoje potencijale (Kubursi, 2006). Takođe, porodice se često mogu odlučiti za migraciju ukoliko je prisutna relativna deprivacija potreba i kada su uslovi u drugoj zemlji takvi da će poboljšati finansijsko blagostanje ali i doprineti poboljšanju ugleda i vrednovanja od strane drugih u okruženju (Kumpikaite & Zickute, 2012).

Migracije uglavnom prouzrokuju neposrednu i dugoročnu psihološku i socijalnu krizu kod dece i njihovih roditelja, usled izloženosti traumatskim događajima, smrti ili razdvajanja članova porodice, nedostatka osnovnih usluga, pouzdanih informacija, bezbednosti i zaštite, raseljavanja i premeštanja i oslabljenih mreža socijalne podrške porodice i zajednice. Neretko se usled kriza koriste destruktivne strategije odlaganja rešavanja problema npr. zloupotreba psihoaktivnih supstanci, problemi u ponašanju, samopovređivanje, depresija.. Gotovo uvek se u krizama javljaju povrede namerne i nenamerne. Nenamerne povrede nastaju kad šteta nije namerno naneta. Namerne povrede prouzrokovane su namernim nasiljem i/ili samopovređivanjem. Nenamerne povrede uzrok su više od 25% smrti među decom starosti 5–14 i vodeći uzrok smrti i trajnog oštećenja kod dece uzrasta 15–19 godina. Mnogo više dece zadobija trajna oštećenja u nenamernim nego u namernim povredama. Humanitarne krize mogu povećati svakodnevne opasnosti i rizike i stvoriti nove, posebno za decu koja su raseljena u nepoznatoj zemlji i okolini.

Najčešći oblik teških posledica je seksualno nasilje. Ono je određeno kao bilo koji oblik seksualne aktivnosti sa detetom, bilo kontaktne ili beskontaktne, a koje sprovodi odrasla osoba ili drugo dete koje ima moć nad detetom. Rodno zasnovano nasilje obuhvata dela koja nanose fizičku, seksualnu ili mentalnu povredu ili patnju, pretnje takvim delima, prinude i druga lišenja slobode. Deca koja su pretrpela ovu vrstu nasilja su i ona deca koja su izložena štetnim praksama, kao što su dečiji brak ili genitalna multilacija (sakaćenje ženskih genitalija). Mada sva deca mogu biti žrtve, devojčice – posebno adolescentkinje, su neproporcionalno više ugrožene usled svog pola i uzrasta. Jaka društvena stigma čini da seksualno nasilje nad dečacima ostaje nedovoljno vidljivo i ređe prijavljeno, a mehanizmi podrške za preživeli muškarce retko postoje. Takođe, dečaci se više koriste kao vojnici od devojčica.

Ako posmatramo decu povezanu sa oružanim snagama ili grupama treba odsetiti da su sva deca zaštićena od regrutovanja i aktivnosti u oružanim snagama ili grupama, oslobođena i delotvorno reintegrirana nakon regrutovanja i upotrebe u svim kontekstima oružanih sukoba. Ovaj standard se odnosi na sve dečake i devojčice koji su u bilo kom svojstvu povezani sa oružanim snagama ili grupama. Ipak, jasno je da je ova zaštita teško ostvariva. Deca se u kontekstu oružanih snaga koriste kao borci,

čuvari, (de)mineri, ljudski štit, samoubilački bombarderi, za seksualne svrhe, kuvanje i obavljanje poslova u domaćinstvu, kao špijuni, kuriri i za druge svrhe. Rekrutovanje podrazumeva prisilno, prinudno prijavljivanje deteta u bilo koju naoružanu grupu. Rekrutovanje i upotreba dece u oružanim snagama prepoznati su kao jedan od najgorih oblika dečijeg rada.

Najčešći oblik traume u migracijama deca dobijaju usled razdvajanja porodice koje može nastati iz različitih uzroka, slučajnih i namernih. U uslovima humanitarnih kriza, nepraćena i razdvojena deca nemaju porodičnu zaštitu i pomoć onda kada im je najpotrebnija. U mnogim slučajevima razdvajanje se može sprečiti, a humanitarne intervencije mogu pozitivno ili negativno uticati na razdvajanje i spajanje porodica. Ovaj standard podrazumeva niz aktivnosti vezanih za prevenciju razdvajanja, identifikaciju nepraćene i razdvojene dece i za ustanovljavanje mehanizma vođenja slučaja.

PRAVNI OKVIR

Ako govorimo o migracijama, potrebno je izdvojiti osnovne probleme sa kojima se susreću migranti, a među njima kao najosetljivijoj grupi, deca. Opisani etnički diverzitet, multikulturalnost, rasizam, sekuritizacija (posmatranje migranata kao bezbednosne pretnje), diferencijalno isključivanje (posmatranje migranata kao radne snage koja nema pravo na korišćenje benefita „država blagostanja“) ukazuju na izvesne reperkusije, koje su donekle opšte, ali mnogo više specifične po decu uključenu u migracije. Na globalnom nivou ne postoji poseban pravni instrument ili okvir koji tretira problematiku dece migranata, uprkos čemu je veliki broj dokumenata od značaja za njihovu zaštitu. U tom smislu, od primarnog značaja su Konvencija o pravima deteta Ujedinjenih nacija iz 1990. godine i Opšti komentar broj 6 o tretmanu nepraćene ili razdvojene dece van države porekla iz 2005. godine.

Drugi zaštitni međunarodni instrumenti koji se odnose na decu u migracijama, iako nisu ratifikovani u svim državama članicama Ujedinjenih nacija, jesu: Konvencija Međunarodne organizacije rada broj 182. iz 1999. godine, Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji iz 2000. i Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (tzv. Palermo protokol) iz 2000. godine. Istovremeno, na nivou međunarodnih dokumenata u oblasti ljudskih prava, za problematiku dece u migracijama značajna je Međunarodna konvencija o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica iz 1990. godine (Vučković Šahović, 2011: 3–4).

Konvencija Međunarodne organizacije rada broj 182 o najtežim oblicima dečjeg rada definiše najteže oblike dečjeg rada i obavezuje države na kreiranje i implementaciju mera njihovog suzbijanja, uz identifikovanje i dopiranje do dece koja su u specijalnom riziku.

Opcioni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji definiše predmetne pojmove i obavezuje države na usvajanje odgovarajućih mera u svrhu njihovog sprečavanja, preko-granične saradnje i zaštite prava i interesa žrtava.

Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, reguliše zaštitu žrtava nelegalne trgovine ljudima, njeno sprečavanje i saradnju između država, te sprovođenje drugih mera (razmene informacija i obuka i mere na granici).

Međunarodna konvencija o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica reguliše zabranu njihove diskriminacije i propisuje njihova ljudska prava. Garantuje pravo radnicima migrantima na istu naknadu koju imaju domicilni radnici, na socijalne naknade i zdravstvenu zaštitu, kolektivno udruživanje i prava u slučaju prekida radnog odnosa. Deca migranata, između ostalog, imaju pravo na registraciju rođenja i nacionalnosti i na pristup obrazovanju.

DECA MIGRANTI U BROJEVIMA

U poslednjih 30 godina broj migranata uopšteno, pa i dece migranata se uvećao. Naime, od 1990. do 2015. godine u svetu je evidentirano oko 3% međunarodnih migranata, sa nešto preko 1% dece migranata. Prema UNICEF-ovim podacima, 2015. godine 244.000.000 ljudi živelo izvan države u kojoj je rođeno, za razliku od 1990, kada je taj broj iznosio 153.000.000 ljudi. Godine 2015. broj dece migranata iznosio je 31.000.000, za razliku od 1990, kada je iznosio 24.000.000 (UNICEF, 2016: 17–18). Dodatno, u poslednjih pet godina, tj. u periodu od 2015. do 2020. godine, broj međunarodnih migranata popeo se na 3,6%. Tako je, prema poslednjim raspoloživim podacima, broj međunarodnih migranata u svetu 2020. godine iznosio 281.000.000, od čega su 36.000.000 deca migranti (UNICEF, 2021: 1).

Prema podacima za 2015. godinu, više od 21 milion ljudi su izbeglice – a od toga su skoro polovina, tj. 10 miliona, deca. Dodatno, procenjuje se da je još milion dece sveta u azilnim postupcima, a da je 17.000.000 dece interno raseljeno kao posledica nasilja i konflikata. U intervalu od 2005. do 2015. godine broj dece koja su pod zaštitom UNHCR-a udvostručio se sa 4.000.000 na 8.000.000, a od 2010. do 2015. broj dece pod zaštitom UNHCR-a se uvećao za 77% (UNICEF, 2016: 18).

Sve navedeno poslužilo je za zaključak da su „deca dramatično prezastupljena u populaciji izbeglica u svetu. Deca čine manje od jedne trećine svetske populacije, ali predstavljaju 51% izbeglica u svetu 2015. godine. Danas, skoro jedna trećina dece živi izvan države u kojoj je rođena i ima status izbeglice, za odrasle proporcija je ispod 5%” (UNICEF, 2016: 19).

Sa stanovišta pola, devojčice i dečaci podjednako su zastupljeni među registrovanim izbeglicama (UNICEF, 2016: 21). Godine 2015. tri četvrtine dece izbeglica poticalo je iz deset država sveta, dok je najveći broj dece izbeglica smeštenih u pojedinačnoj državi bio smešten u Turskoj, u kojoj je živelo jedno od šestoro dece izbeglica. Broj dece izbeglica u odnosu na broj izbeglica u nekoj zemlji uopšteno razlikuje se među državama. Tako su u Nemačkoj deca činila tek jedno od petoro izbeglica, nasuprot Južnom Sudanu ili Demokratskoj Republici Kongo u kojima su činila tri od petoro izbeglica. Smatra se da su ove razlike rezultat različitih faktora, među kojima su udaljenost države porekla i države prijema, opasnosti tranzita, politike i prakse u

oblastima migracija i azila u državama prijema, kao i socijalni i finansijski kapital porodica koje organizuju putovanja (UNICEF, 2016: 32).

Ako pogledamo evidenciju o državama odredišta dece u migracijama ukazuje na to da ih je 2015. godine skoro 12 miliona živelo u Aziji, što je predstavljalo skoro 40% sve dece u migracijama, a u Africi, a isti period iznosi 21%, dok najveći broj dece migranata živi u SAD – 3.700.000, pa u Saudijskoj Arabiji oko 2 000 000.

Raspoloživi podaci o deci u migracijama u Evropskoj uniji postoje samo za decu tražioce azila. Pogođenost Evropske unije migracijama dece izbeglica bila je neuporedivo manja, u odnosu na druge regione u susedstvu država Severne Afrike i Bliskog istoka pogođene konfliktima, pre svega Tursku. Podaci o broju dece u migracijama u državama članicama Evropske unije mogu se pratiti do kraja 2019. godine. Njihov osnovni nedostatak sastoji se u dostupnosti podataka o deci tražiocima azila, koji je sasvim sigurno niži od broja dece izbeglica.

U Srbiji, kao delu Zapadnobalkanske rute, takođe je evidentiran veliki broj dece u migracijama, iako se pouzdan broj ne može tačno utvrditi. Razlog tome je, kao i u Evropskoj uniji, evidentiranje dece tražilaca azila, a ne dece izbeglica uopšteno. Broj dece migranata koja su izrazila nameru da traže azil u Srbiji kretao se od 16% do čak 42% od ukupnog broja onih koji su izrazili nameru da traže azil. Većinu dece činili su dečaci, naročito među onima koji su bez pratnje i koji su razdvojeni. Većina dece bila je poreklom iz Avganistana i Sirije, iako postoje razlike, zavisno od godina evidentiranja (KIRS, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019).

ZAKLJUČAK

Džesika Štern, u svojoj knjizi pravilno insistira na prepoznavanju problema i njegovom rešavanju iz korena. „(T)rebamo priznati da neke od vrijednosti po kojima su Amerikanci (ali i zapadne zemlje, prim. aut.) poznati i izvoze ih u svijet, uključuju neumorni konzumerizam, atomizirano društvo, interpretaciju slobode bez pravila i odgovornosti, te glorifikaciju vulgarnosti i nasilja na filmu i u glazbi”. (Stern, 308) Osuda širenja takvih vrednosti, ne samo u okviru arapskog svijeta je razumljiva, dokle god ne uključuje oružano nasilje.

Dijalog, u pronalaženju političkog rešenja, među sukobljenim stranama podrazumeva jezik kao sredstvo komunikacije kao i samu, otvoreno i iskrenu, komunikaciju između ljudi. U razgovorima međutim dolazi do interakcije u kojoj se iskazuju različiti pojedinačni, grupni, grupni-politički, državni, kulturni i drugi interesi. Ranije se prednost davala procesima konsenzusnog sporazumevanja, a zapostavljali su se konfliktni procesi.

Socijalni dodiri, u svakom pa i u interkulturnoj komunikaciji, utiču na izgradnju poverenja, na prevladavanje predrasuda i suzbijaju agresivnost. Ignorisanje pravde, objektivne istine, tolerancije, dijaloga, pristanak je na isključivost i sukob, na stabilnu ravnotežu terorizama, radikalnom destrukcijom i osvetom jednakom ili većom smrti — pristanak na pročišćenje sveta terorom, na „pobede” koje nikome ne donose dobro. Takve pobede morale bi da posrame pobednike, što bi predstavljalo *modus vivendi* za nastavak nasilja.

Prilikom procene značaja regulatornog i svakog drugog okvira za zaštitu dece, autori koji su fokusirani na izazove sa kojima se suočavaju deca u migracijama ukazuju na to da se dešava da deca odrastaju u hostilnim okruženjima koja ih posmatraju samo kroz pripadnost migrantskoj grupi, zanemarujući njihovu ličnost, interese i agensnost. Dileme o zaštiti dece u migracijama su u najvećoj meri relevantne za sisteme i službe zaštite dece u nacionalnim okvirima. Naročit problem može predstavljati tenzija između suprotstavljenih i neusklađenih gledišta o dobrobiti dece u migracijama između različitih aktera u društvima, sa specifičnim reperkusijama na uloge i odgovornosti sistema i službe za zaštitu dece..

LITERATURA:

- Arnold, G. (2012). *Migration – Changing the World*. London: Pluto Press.
- Castles, S., de Haas, H., Miller, M. (2014). *The Age of Migration – International Population Movements in the Modern World* (fifth edition). New York: Palgrave MacMillan
- Gallup, J. (1997) *Theories of migration*. Harvard Institute for International Development, Harvard University
- Jessica Stern, Terorizam u ime Boga: zašto ubijaju vjerski militanti, Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2012). Migracioni profil Republike Srbije za 2012. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2013). Migracioni profil Republike Srbije za 2013. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2014). Migracioni profil Republike Srbije za 2014. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2015). Migracioni profil Republike Srbije za 2015. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2016). Migracioni profil Republike Srbije za 2016. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2017). Migracioni profil Republike Srbije za 2017. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2018). Migracioni profil Republike Srbije za 2018. godinu. Beograd: KIRS.
- Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije (2019). Migracioni profil Republike Srbije za 2019. godinu. Beograd: KIRS.
- Kubursi, A. (2006) *The economics of migration and remittances under globalization. Full and Productive Employment and Decent Work–Dialogues at the Economic and Social Council*, 159-174.
- Kumpikaite, V., & Zickute, I. (2012) *Synergy of migration theories: theoretical insights*. *Inzinerine ekonomika-Engineering economics*, 23(4), 387-394.
- Mina Zirojević, Katarina Jovičić (2018) *Migracije i terorizam, problemi i moguća rešenja, Savremene migracije i društveni razvoj: interdisciplinarna perspektiva*, Srpsko sociološko društvo, Beograd, Institut društvenih nauka, Beograd, Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja.
- Sales, R. (2016). *Understanding Immigration and Refugee Policy – Contradictions and Continuities*. Bristol: Policy Press.
- Skivenes, M., Barn, R., Križ, K., Poso, T. (Eds.) (2015). *Child Welfare Systems and Migrant Children – A Cross Country Study of Policies and Practices*. Oxford: Oxford University Press)
- Šunderić, Ž. (2018). *Vodič za upućivanje i pružanje socijalnih usluga migrantima u Republici Srbiji*. Beograd: Arbeiter-Samariter-Bund Deutschland e.V.

- UNHCR – About us; <https://www.unhcr.org/what-we-do.html> Vučković Šahović, N. (2011). Prava deteta u međunarodnim dokumentima. Beograd: Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, UNICEF i Zaštitnik građana.
- UNICEF (2016). Uprooted – The Growing Crisis for Refugee and Migrant Children. New York: UNICEF. UNICEF (2016). Children On The Move | P1: UNICEF Ireland, World Largest Lesson; <http://cdn.worldslargestlesson.globalgoals.org/2016/07/Children-on-the-move-.pdf> UNHCR (2021).
- UNICEF (2021). Child Migration; <https://data.unicef.org/topic/child-migration-and-displacement/migration/>.
- Zakon o azilu i privremenoj zaštiti; <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-azilu-i-privremenoj-zastiti.html>.

Prof Dr Mina Zirojević, Senior research Associate
Institute of Comparative Law, Belgrade
Doc Dr Dragan Paunović Assistant Professor
College of Vocational Studies in Criminology and Security, Niš

CHILDREN AND MIGRATION

Abstract

In the scientific literature, migrations are treated mostly in general, while there is almost no literature on the problems faced by migrant children. This has led us to make our modest contribution to the study of this significant problem. Migrant children face almost all the problems that adults face, but the main difference is that the decision to change their place of residence is not made by them and that children, as the most vulnerable category of society, find it harder to bear all pressures and migration problems.

Keywords: children, violence, migration, Europe, Serbia.